

Лишенко Маргарита Олександрівна,
к.е.н., доцент кафедри статистики, АГД та маркетингу СНАУ

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Перехід України до ринкової економіки, жорстока, недобросовісна конкуренція, нестабільна політична ситуація та ряд інших негативних факторів призводять до значного погіршення фінансової безпеки суб'єкта господарювання та посилюють дію фінансових ризиків, серед яких особливої уваги потребує ризик банкрутства, адже може призвести до ліквідації підприємства. Саме тому прогнозування та дослідження даного ризику є актуальним питанням та відіграє важливу роль при прийнятті управлінських рішень[1,с. 446-454]. Першою й найбільш відомою моделлю діагностики банкрутства є розроблена Е. Альтманом на основі проведення мультидискримінантного аналізу модель «2—рахунку», яка також часто називається «модель Альтмана» (1), тому саме вона взята в якості основної для проведення аналізу. [3]. Проведемо діагностику фінансової кризи на підприємстві.

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку імовірності банкрутства заводу по виробництву картонної упаковки

Показники		Значення
Загальна вартість активів, тис.грн	к.1300 (ф. 1)	1247709
Необоротні активи, тис. грн	к. 1095 (ф. 1)	987559
Власний капітал , тис.грн	к. 1495 (ф. 1)	-985757
Чистий прибуток(збиток), тис.грн	к. 2350(ф. 2)	-633464
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	к. 2190(ф. 2)	-100627
Чистий дохід (виручка), тис.грн	к. 2000(ф. 2)	739053
Поточні зобов'язання, тис.грн	к. 1695 (ф. 1)	2127399
Довгострокові зобов'язання, тис.грн	к. 1595(ф. 1)	106067
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток), тис.грн	к. 1420(ф. 1)	-1165273
Поточні активи, тис. грн	к. 1195 (ф. 1)	259914
Фінансовий результат до оподаткування	к. 2290 (ф. 2)	-633464

За моделлю двох чинників Е. Альтмана вірогідність банкрутства визначається коефіцієнтом покриття (КП) і коефіцієнтом автономії (Кавт) за формулою:

$$Z_A = -0,3871 - 1,0736 \times K_p + 0,0579 \times K_{авт} .$$

Для цієї моделі застосовуються наступні обмеження, що дозволяють оцінити ступінь вірогідності банкрутства:

якщо $Z_A = 0$, вірогідність банкрутства дорівнює 50 %; якщо $Z_A > 0$ — вірогідність банкрутства велика, перевищує 50 % і зростає із збільшенням Z_A ; якщо $Z_A < 0$ — вірогідність банкрутства менше 50 % і далі знижується в міру зменшення Z_A .

Кавт. = (Власний капітал (к. 1495 ф. 1)) / (Баланс (к. 1900 ф. 1))

$$Z_A = -0,3871 - 1,0736 * 0,91 + 0,0579 * (-0,66) = -1,402$$

Таким чином, вірогідність банкрутства менше 50 % і далі знижується в міру зменшення Z_A . Тобто існує висока вірогідність банкрутства.

Визначимо імовірність банкрутства за 5 ти факторною моделлю Альтмана.

Модель п'ятичинника Альтмана: $Z = 1,2 K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 1,0 K_5$

де Z_A - інтегральний показник; X_1 - власні оборотні кошти (робочий капітал) /сума активів; X_2 - реінвестований прибуток/сума активів; X_3 - прибуток до виплати відсотків і податків/сума активів; X_4 - ринкова вартість власного капіталу/позичений капітал; X_5 - виручка від реалізації продукції, товарів послуг/сума активів. Достовірність банкрутства в моделі п'ятичинника оцінюється залежно від значення Z_A - розрахунку, обчисленого за реальними даними підприємства: до 1,8 - дуже висока; від 1,81 до 2,7 - висока; від 2,71 до 2,99 - можлива; понад 3,0 - дуже низька.

Інтервали $1,81 < Z_A < 2,7$ і $2,71 < Z_A < 2,99$ - це «темна зона» (велика достовірність помилки).

$$Z_A = 1,2 (-1,58) + 1,4 * (-0,93) + 3,3 * (-0,08) + 0,6 * 0,44 + 1,0 * 0,59 = -1,402$$

Так як показник $Z_A = -2,608$, що менше ніж 1,8, то вірогідність банкрутства дуже висока.

Ідеї Е. Альтмана були продовжені М. Спрінгейтом, який побудував модель на підставі дослідження впливу 19 фінансових показників. Вважається, точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92 %, однак з часом цей показник зменшується. Якщо 2-показник за цією моделлю нижчий за 0,862, то підприємство є потенційним банкрутом[2].

Модель М. Спрінгейта передбачає розвиток інтегрального показника, за допомогою якого здійснюється оцінка ймовірності визнання підприємства банкрутом. Для оцінки вірогідності банкрутства використовується модель

Спрінгейта:
$$Z_C = 1,03C_1 + 3,07C_2 + 0,66C_3 + 0,4C_4,$$

де C_1 — робочий капітал/сума активів;

C_2 — прибуток до сплати податків і відсотків/сума активів;

C_3 — прибуток до сплати податків/короткострокова заборгованість;

C_4 — виручка від реалізації продукції, товарів, послуг/сума активів.

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю достатньо висока і складає 92 %, проте з часом цей показник зменшується, а якщо $Z_C < 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом.

$$Z_c = 1,03 * (-1,497) + 3,07 * (-0,508) + 0,66 * (-0,298) + 0,4 * 0,592 = -2,66$$

Так як $Z_c = -2,66$, що менше ніж $0,862$, то по правилу методу Спрінгейта підприємство є потенційним банкрутом. Для прогнозування вірогідності банкрутства Терещенко А. А., запропонував універсальну дискримінантну функцію

$$: Z_T y = 1,5A + 0,08B + 10C + 5D + 0,3E + 0,1F,$$

де A — виручка від реалізації/поточні зобов'язання; B — валюта балансу/поточні зобов'язання; C — чистий прибуток/валюта балансу; D — чистий прибуток/виручка від реалізації; E — виробничі запаси/виручка від реалізації; F — виручка від реалізації продукції, товарів, послуг/валюта балансу.

Вірогідність банкрутства підприємства моделі оцінюється такими значенням $Z_T y$: менше 0 — напівбанкрут; від 0 до 1 — загрожує банкрутство, якщо не здійснити санацію; від 1 до 2 — фінансова стійкість порушилась, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство не загрожує; більше 2 — вважається фінансово стійким, банкрутство не загрожує.

$$D = \frac{\text{Чистий прибуток (к. 2350)}}{\text{Виручка від реалізації (к. 2000)}} = \frac{-633464}{739053} = -0,86$$

$$F = \frac{\text{Виручка від реалізації (к. 2000)}}{\text{Пасив (к. 1900)}} = \frac{739053}{1247709} = 0,59$$

$$Z_T = 1,5 * 0,35 + 0,08 * 0,59 + 10 * (0,51) + 5 * (-0,86) + 0,3 * (-0,14) + 0,1 * 0,59 = -8,8$$

Так як $Z_T = -8,8$, що менше 0, фінансова стійкість підприємства порушилась, тобто підприємство напівбанкрут. Провівши на практиці діагностику банкрутства підприємства за допомогою моделі Альтмана та моделі Спрінгейта та моделі Терещенко отримано дані, що свідчать про нестійкий фінансовий стан та свідчать про те, що підприємство знаходиться на межі банкрутства.

Список використаної літератури

1. Івахненко С. В. Інтегральні методи діагностики та контролю фінансового стану підприємства / С. В. Івахненко, О. М. Кравченко // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». — 2012. — Вип. 9 (33). — С. 446-454.
2. Подольська В. О. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] / В. О. Подольська, О. В. Яріш. — Київ: Центр навчальної літератури, 2007. — 488 с.
3. Троц І. В. Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку / І. В. Троц // Вісник Дніпропетровського університету. — 2011. — Вип. 5 (2). — С. 221-228.